

Liite 2.

Päämääräpeli: perustelujen ketjutus

Harjoituksen tehtävänä on tuoda esiin toiminnan perusteluketjuja ja johdattaa pohtimaan perimmäisiä tavoitteita. Perustelujen ja tutkittaessa huomataan, että niillä on syvenevä suhde toisiinsa nähden. Mitä syvemmälle perustelujen ketjussa edetään, sitä lähemmäs päästään niitä perusarvostuksia, joihin viime kädessä tukeudumme.

Jokainen osallistuja tarvitsee paperiarkin ja kynän.

1. Kierros. Jokainen kirjoittaa aluksi paperiin seuraavan mallin mukaisen alun lauseesta, joka koskee jotakin todella tehtyä ratkaisua tai valittua toimintaa. Esim.:

Olen tullut oppitunnille (tms.), jotta...

Sitten kukin miettii parhaaksi katsomansa täydennyksen lauseelle. Esim.:

Olen tullut oppitunnille, jotta...

...saan kurssista suoritusmerkinnän. (Tms.)

2. Kierros. Jokainen antaa paperinsa rivissä seuraavalle. Kukin miettii saamansa lauseen loppuosalle täydennyksen ensimmäisen lauseen tapaan:

Saan kurssista suoritusmerkinnän, jotta...

...kaikki pakolliset kurssit tulevat suoritetuiksi.

(Edeltävän lauseen voi aina myös muuttaa halua tai pyrkimystä koskevaksi: Haluan saada kurssista suoritusmerkinnän, jotta...)

3. Kierros ja siitä eteenpäin. Jatketaan samalla tavalla kuin edellä useita kierroksia. Edeltävä lause kannattaa taistaa paperin taakse näkymättömiin, niin että ketjusta näkyy vain kulloinkin tarvittava viimeisin lause. Jälleen paperin saanut siirtää edellisen lauseen lopun uuden lauseen aluksi ja kirjoittaa haluamansa täydennyksen:

Kaikki pakolliset kurssit tulevat suoritetuiksi, jotta...

- ...saan tutkintotodistuksen.
- 4. Kierros. Haluan saada / Saan tutkintotodistuksen, jotta...
...pääsen haluamaani työpaikkaan.
- 5. Kierros. Haluan päästä / Pääsen haluamaani työpaikkaan,
jotta...
...saan tarpeeksi rahaa.
- 6. Kierros. Haluan saada / Saan tarpeeksi rahaa, jotta...
...voin ostaa kaiken mitä haluan.
- 7. Kierros. Haluan ostaa / Voin ostaa kaiken mitä haluan, jotta...
...tulen onnelliseksi.
- 8. Kierros. Haluan tulla / Tulen onnelliseksi, jotta...

Harjoituksessa huomataan, että lopulta päädytään johonkin tavoitteeseen, jota ei voi enää selittää tai perustella toisella, perustavammalla tavoitteella. Usein tavoite on muodoltaan hyvää elämää koskeva arvostus tai arvo, kuten ”onnellisuus”. Tällä tavoin voidaan löytää niitä henkilökohtaisesti merkityksellisiä perimmäisiä arvonäkökulmia (*terminaatioperusteluja*), joihin perusteet syvimmillään nojautuvat, vaikka ne eivät olisikaan ajattelussa ja argumentaatioissa näkyvillä. Harjoitus voidaan tämän jälkeen kääntää keskusteluksi siitä, mitä löydetty arvostukset todella pitävät sisällään: esim. onko onnellisuus sitä, että voi ostaa kaiken mitä haluaa.

Argumentaatioanalyysin apuna voi käyttää vastaavaa ketjutuksen menetelmää, vaikkei soveltaisikaan sitä yllä kuvattuna pelinä. Tällöin otetaan tutkittavaksi esimerkiksi väittelyssä esitettyjä väitteitä perusteluineen ja ketjutetaan niitä yhä syvemmälle, jotta päästään pohtimaan, ovatko argumentit rakentuneet johdonmukaisesti ja siten kuin väittelijät ovat tarkoittaneet. Puhuja tai väittelijä voi valmistautuessaan vastaavasti ketjuttaa argumenttiaan samaan tapaan, sillä se auttaa löytämään niitä syviä perustelutasoja, joihin argumentaatioissa kannattaa tukeutua.

(Ks. vastaava sovellus Hayward ym. 2000.)